

Till Konstitutionsutskottet

Begäran av granskning av justitieminister Gunnar Strömmers hantering av beredningsprocessen kring regeringens proposition 2023/24:57 Preventiva vistelseförbud.

Den 27 juni 2023 presenterades utredningen Ds 2023:17 Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser. Förslaget skickades på remiss och remissvaren skulle ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 20 oktober 2023. Redan den 12 oktober höll regeringen en pressträff om behandling där man aviserade ett snabbspår. Lagrådet yttrade sig över regeringens lagrådsremiss den 8 december 2023. Regeringen lade fram propositionen till riksdagen den 21 december 2023 dagen efter riksdagens formella avslutning inför jul. Riksdagens förkortade motionstid löpte över juluppehållet fram till den 16 januari 2024 då riksdagen öppnat igen. Den 24 januari 2024 fattade riksdagen beslut i enlighet med regeringens förslag och lagstiftningen träder i kraft den 1 februari 2024.

Konstitutionsutskottet (KU) har under hösten 2023 granskat regeringens planering av lagstiftningsprocessen (bet. 2023/24:KU10). Utifrån genomgången har ett antal olika tidsfrister i lagstiftningsprocessen kartlagts. En sådan är remisstiden för de förslag som ligger till grund för propositionerna. I de ärenden där regeringen inhämtat Lagrådets yttrande har t.ex. tidsåtgången för Lagrådet studerats samt tiden mellan Lagrådets yttrande och regeringens beslut att överlämna proposition till riksdagen. Även tiden mellan propositionens avlämnande till riksdagen och lagens ikraftträdande har ingått i kartläggningen.

Förfarandet vid beredningen av regeringsärenden regleras i regeringsformen (RF). I 7 kap. 2§ RF uttrycks ett allmänt beredningskrav för regeringsärenden. Enligt bestämmelsen ska de upplysningar och yttranden som behövs hämtas in från berörda myndigheter och i den omfattning som behövs från kommuner, sammanslutningar och enskilda. Även inhämtande av synpunkter från Lagrådet är reglerat och KU har framhållit vikten av att Lagrådet ges rimliga förutsättningar för att kunna sätta sig in i förslaget och yttra sig över det. Enligt KU ligger en månad i linje med hur lång tid som brukar avsättas för omvandling av lagrådsremiss till proposition.

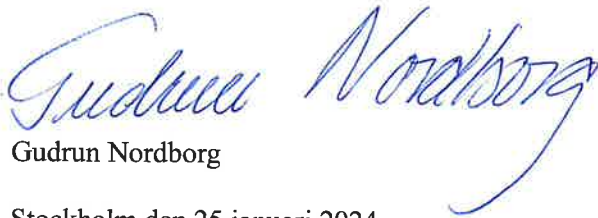
I vissa brådskande situationer kan det vara nödvändigt att tiden mellan regeringens beslut om propositionen och lagens ikraftträdande är kortare än normalt. Men som KU tidigare har konstaterat medför korta tidsramar att förutsättningarna för riksdagens behandling av propositionerna påverkas negativt genom t.ex. en förkortad motionstid och kort tid för beredning. Det framhålls dock att behovet av brådskande riksdagsbehandling bör begränsas till de fall där det är absolut nödvändigt.

Regeringen presenterade sitt förslag om preventiva vistelseförbud endast 14 dagar efter att Lagrådet i sitt yttrande lagt fram flera invändningar mot förslaget. Det är en anmärkningsvärt kort tid med hänsyn till gällande ordning för lagstiftningsprocesser. Jag ställer mig frågan om regeringen på denna korta tid verkligen hunnit betänka de synpunkter som Lagrådet lämnat. Liknande farhågor väcks också när det gäller beredningen av remissvar i propositionen då relevanta synpunkter och väsentliga invändningar exempelvis från Åklagarmyndigheten inte redovisas till fullo och därmed inte heller blir bemötta. Jag menar därför att propositionen är ofullständig.

Som tidigare nämnts löpte motionstiden för propositionen under juluppehållet då partiernas anställda ofta passar på att vara lediga. Att riksdagsledamöterna, tillsammans med sin personal, får tid att bereda regeringens förslag och i förekommande fall inhämta synpunkter från organisationer och civilsamhället för att därpå eventuellt lämna en motion till riksdagen är avgörande för den demokratiska förankringen av ett förslag. Att regeringen på detta sätt frångår gällande ordning för att försöka visa på handlingskraft är anmärkningsvärt. Jag menar att det är särskilt allvarligt då förslaget om preventiva vistelseförbud kommer att begränsa människors grundlagsstadgade rörelsefrihet.

Särskilt eftersom KU tidigare har uttalat att utgångspunkten är att normala rutiner inte åsidosätts under längre tid och i större omfattning än nödvändigt vid beredning av brådskande ärenden (bet. 2020/21:KU20 s. 195). Utskottet menar att det är särskilt viktigt att följa beredningskravet i regeringsformen när det gäller ärenden som kan komma att få stor betydelse för många människor, företag eller föreningar, som rör grundläggande fri- och rättigheter eller som kan innebära ett stort ekonomiskt risktagande för staten (Ibid s. 358 f.). Även tidigare har KU framhållit att det endast undantagsvis kan vara aktuellt att lägga fram lagförslag till riksdagen med kort tid fram till ikraftträdandet.

Mot bakgrund av ovanstående anser jag att Konstitutionsutskottet bör granska om justitieminister Gunnar Strömmers hantering av beredningsprocessen kring regeringens proposition 2023/24:57 Preventiva vistelseförbud skett i enlighet med gällande ordning.

Gudrun Nordborg

Stockholm den 25 januari 2024